

De dagenlange rellen in Stockholm kwamen waarschijnlijk als een verrassing voor mensen die het land nog steeds associëren met een sterke sociaaldemocratie en als een paradepaardje zien van het 'Scandinavische model'. Maar Zweden en andere Scandinaviërs weten dat dit model al lang dood is en Zweden geen welvaartsstaat meer is.

In de jaren tachtig voerden sociaaldemocratische regeringen in Zweden de eerste privatiseringen door en werd er begonnen met neoliberaal economisch beleid. Het tempo waarmee neoliberale veranderingen werden doorgevoerd steeg verder in de jaren negentig. Het pensioenstelsel is gedeeltelijk geprivatiseerd en afhankelijk van de aandeelkoersen. Op bezuinigingen volgden belastingverlagingen voor bedrijven en de rijken. De laatste zes jaar heeft Zweden een conservatieve regering en neemt het tempo van de neoliberale afbraak alleen maar toe. De spoorwegen werden gederegulariseerd en geprivatiseerd, net als de elektriciteitsvoorziening en het telefoonnet. Ondertussen zijn de meeste staatsbedrijven verkocht en zijn ook onderwijs en gezondheidszorg gedeeltelijk geprivatiseerd.

De vermogensbelastingen werden in 2007 afgeschaft en de inkomstenbelasting en bedrijfsbelastingen zijn verlaagd. Ondertussen wordt er bezuinigd op sociale voorzieningen, uitkeringen en ziektekostenvergoeding. De rijken profiteren er ook van dat de kosten voor diensten als het verbouwen van je huis, ook al is dit een kapitale villa, of het inhuren van personeel aftrekbaar zijn van de belastingen. Het resultaat van dit alles is dat Zweden de snelst groeiende sociale ongelijkheid van West Europa heeft. Ooit was Zweden volgens OESO-cijfers het meest egalitaire land ter wereld, tegenwoordig staat het op nummer 14.

De werkloosheid groeit ondertussen. Het officiële werkloosheidscijfer is 8 procent, vooral jongeren en migranten hebben moeite werk te vinden. Onder bijvoorbeeld Somalische migranten is het werkloosheidscijfer 30 procent en onder jongeren is het 20 procent. Dit cijfer zou nog veel hoger liggen als veel jongeren niet gingen werken in het buitenland – ongeveer 80.000 Zweedse jongeren werken in Noorwegen en nog eens 20.000 Denemarken. Dit is rond de één procent van de totale Zweedse bevolking.

Het werkelijke werkloosheidscijfer ligt bovendien boven de 8 procent. Ook mensen die officieel geregistreerd staan als werkloos krijgen vaak nauwelijks een uitkering maar zijn afhankelijk van hun familie. Duizenden mensen zijn helemaal niet geregistreerd en het is eigenlijk een raadsel hoe ze overleven. De rond de 50.000 mensen zonder papieren in Zweden zijn van alle uitkeringen uitgesloten maar kunnen wel gebruik maken van openbare ziekenhuizen en scholen.

Een ander groeiend probleem is de woningnood. In Göteborg, de tweede stad van Zweden, is een tekort van 30.000 woningen, in Stockholm is de nood nog groter. Vooral in de voorsteden wonen mensen vaak in kleine woningen en brengen jongeren mede daarom veel tijd door op straat.

Dit alles heeft geleid tot groeiende sociale spanningen. Sinds 2008 zijn er elk jaar rellen in Zweedse voorsteden, vaak in het industriële centrum van het land, Göteborg. De hevigste rellen vonden daar plaats in 2009. Tussen augustus en november braken er in de voorsteden van Göteborg periodiek rellen uit. Zes van de tien armste wijken van Zweden liggen in Göteborg maar de rellen waren geconcentreerd in ietwat welvarender arbeiderswijken, niet in de allerarmste wijken waar ook de hoogste concentraties migranten wonen. Verschillende groepen namen deel aan de rellen, van straatcriminelen tot enkele politieke activisten. De groeiende werkloosheid en dalende welvaart als gevolg van het neoliberale beleid gaan sinds twee decennia gepaard met een groei van de georganiseerde misdaad. In enkele arbeiderswijken in Göteborg en het zuidelijke

Malmö spelen bendes ondertussen een belangrijke rol.

Brandstof voor de recente rellen zijn de zichtbare ongelijkheid en een gevoel van hopeloosheid, maar de rellen op zich zijn geen politieke actie. Elke keer was de aanleiding voor de rellen het wangedrag van de Zweedse politie, zoals in de meest recente golf die opkwam nadat de politie een oudere man neerschoot en vervolgens leugens verspreidde over de omstandigheden waarin dit gebeurde.

Enkele vreedzame protesten en oproepen tot een onafhankelijk onderzoek werden gevolgd door kleinschalige plunderingen en het in brand steken van auto's in Husby, een noordelijke voorstad van Stockholm. De politie reageerde met buitensporig en vaak racistisch geweld. Het uitbreiden van de rellen over verschillende voorsteden van Stockholm en enkele andere steden was het onmiddellijke antwoord van jongeren in deze wijken.

* Anders Svensson is lid van de Socialistische Partij, de Zweedse afdeling van de 4^e Internationale. Dit artikel verscheen eerder op [Grenzeloos](#)